

Nr 367.

Av herr Ohlin m. fl., om framläggande för 1951 års riksdags vårsession av förslag till åtgärder för uppmuntran av det frivilliga sparandet.

Siffror rörande sparbanksinsättningarna synas visa, att det individuella sparandet under år 1950 haft en sjunkande tendens. I det rådande ekonomiska läget behöva inte många ord spillas på det mycket otillfredsställande häri. Det torde nu vara på de flesta håll erkänt, att en av förutsättningarna för en sund samhällsekonomi — bl. a. ett tillräckligt bostadsbyggande — är ett stort sparande.

Frågan om det frivilliga sparandet har under senare år vid upprepade tillfällen varit föremål för riksdagens övervägande. Sålunda motionerades år 1947 (I: 144 och II: 234) om utredning rörande skattefrihet eller skattelättnader för inkomst, som sparats av personer med viss maximiinkomst, och om andra lämpliga åtgärder till uppmuntran av de breda folklagrens sparande. I första hand avsågs därvid s. k. kontantsparande, som placerades i sparinrättningar eller dylikt. 1947 års bevillningsutskott uttalade i anledning av motionerna, »att det otvivelaktigt framstår såsom ett mycket betydelsefullt samhällsintresse att på lämpligt sätt uppmuntra sparandet ej minst bland de breda folklagren».

Utskottet förutsatte, att Kungl. Maj:t ägnade uppmärksamhet åt de i motionerna berörda spörsmålen.

Vid 1948 års riksdag väcktes en motion (II: 367), vari man ånyo föreslog åtgärder för främjande av det frivilliga enskilda sparandet. Detta års bevillningsutskott påpekade, att 1944 års allmänna skattekommitté i en den 13 december 1947 till finansdepartementet överlämnad promemoria framlagt förslag till skattepremiering av frivilligt banksparande. Enligt detta förslag skulle varje skattskyldig fysisk person äga rätt att i bank eller annan kreditinrättning upplägga ett s. k. skattesparkonto. Vid inkomsttaxeringen skulle för vissa år avdrag tillåtas för den del av det löpande årets inkomst, som insatts på dylika konton. Högsta sammanlagda årliga insättningen skulle vara 3 000 kronor för vart och ett av åren. Skatteplikt skulle så länge medlen inestodo å kontot icke föreligga vare sig för förmögenheten eller för därå upplupna räntor. Vidare påpekade bevillningsutskottet, att vid samma tidpunkt i departementet upprättats en promemoria med förslag till åtgärder att uppmuntra sparandet i ungdomsåldrarna. Utskottet, som inte ville ta ställning till någon av dessa utvägar, ansåg sig dock ånyo starkt behöva understryka vikten av att åtgärder vidtogas för

att stimulera det frivilliga sparandet, särskilt bland de breda folklagren. Som principståndpunkt uttalade också utskottet:

»Allmän enighet råder därom att ett ökat sparande under nuvarande förhållanden är synnerligen angeläget ur allmänna synpunkter. Den omständigheten, att en sparform innebär risk för att densamma kan komma att begagnas även i andra fall än som därmed avses, synes för den skull utskottet icke utan vidare böra föranleda, att densamma avvisas.»

Änyo uttalade utskottet en förmodan, att Kungl. Maj:t skulle ägna uppmärksamhet åt frågan.

Vid 1949 års riksdag väcktes änyo motioner om åtgärder för främjande av det frivilliga enskilda sparandet (I: 219 och II: 273). I anledning av dessa motioner uttalade bevillningsutskottet, att det var »av synnerlig vikt, att en ökning av det frivilliga sparandet äger rum. Det beror sålunda i hög grad på sparandet, om de nu rådande krisförhållandena med regleringar av olika slag skola kunna bringas att upphöra».

Änyo uttalade bevillningsutskottet att det förmodade, att Kungl. Maj:t skulle vidtaga de nödvändiga åtgärderna.

De åtgärder som under dessa år vidtagits inskränka sig till anslag till folkrörelsernas sparkampanj, till vinstutlottning i samband med lönsparande samt till höjt avdrag för försäkringspremier (kan tillämpas först vid deklarationerna 1952). Resultatet av dessa åtgärder kan i den mån de över huvud hunnit verka knappast anses tillfredsställande. Frågan om ytterligare åtgärder är alltså trängande aktuell. I ett läge, där ytterst angelägna investeringskrav avvisas i den offentliga investeringskontrollen och där möjligheterna för staten och kommunerna att upplåna medel i allmänna marknaden äro begränsade, ter det sig än mera angeläget än tidigare att lämpliga utvägar finnas för en ökning av sparandet.

Vi bortse ingalunda från det förhållandet, att en genom skattelindringar uppkommen uppmuntran till spararna får till omedelbar följd en minskning av skatteintäkterna. Vi äro emellertid övertygade om att den följande ökningen av sparandet ganska snart kommer att få gynnsamma verkningar på samhällsekonomin och därmed indirekt på statens inkomster. Framför allt vilja vi emellertid framhäva, att i nuvarande läge ett budgetöverskott eftersträvas av hänsyn till den samhällsekonomiska balansen. Om, som troligt är, ökningen av det enskilda sparandet blir flerdubbelt större än den genom skattelättnader framkallade omedelbara nedgången i skatteintäkterna — och därmed i nedgången av budgetöverskottet — så blir följden en ökning av det totala sparandet och en förbättring av den samhällsekonomiska balansen. Enligt vår mening är det dessutom principiellt att föredraga, att medborgarnas eget sparande ökas, framför att skattevägen ett mera tvångsbetonat statligt sparande åstadkommes, låt vara att även denna sista metod i vissa lägen får tillgripas.

1949 års skatteutredning har fått i uppdrag att vid utarbetandet av förslag till nya skattelagar bl. a. ta hänsyn till dessas inverkan på sparandet.

Man avvaktar med intresse utredningens resultat. Det torde emellertid vara möjligt att utan en allmän revision av skatteskalorna vidtaga åtgärder, som kunna främja det frivilliga sparandet. I de ovannämnda motionerna vid 1947 års riksdag diskuterades olika utvägar, som icke ha direkt beröring med skatteskalornas utformning. Det av 1944 års allmänna skattekommitté framlagda förslaget, liksom den inom finansdepartementet upprättade och av 1948 års bevillningsutskott åberopade promemorian, synes också kunna förverkligas utan reformering av skattesystemet i övrigt. Vi vilja i detta sammanhang erinra om förslag i detta syfte, som under de senaste åren framkommit i Danmark. Ett av de danska förslagen går ut på att skattelättnad skall givas i form av avdrag på statsskatten och viss kommunalskatt. Avdragets storlek föreslås bli 15 % av det årligen uppsparade beloppet. Det maximala skatteavdraget skulle beräknas på ett årligt nysparande av högst 800 kronor. Upp till detta belopp skulle en skattebetalare äga rätt att avdraga 15 % från de berörda skatterna. Fördelen med detta förslag är bl. a., att det uppmuntrar i samma grad skattebetalare med låg som hög inkomst. Det begränsar också den statsfinansiella räckvidden av skattelättnaden genom att maximibeloppet satts så pass lågt.

Ett annat danskt förslag går ut på att en sparprenie skulle utgå med 20 % av ett efter vissa regler beräknat sparbelopp till inkomsttagare med högst 22 000 kronor i skattepliktig inkomst.

I Finland finnes f. n. en lagstiftning, som innebär att avkastningar å viss del av förmögenheten äro skattefria i den mån ifrågavarande förmögenhet är insatt i bank eller placerad i statsobligationer.

Det synes sålunda föreligga ett betydande antal förslag till uppmuntran av det frivilliga sparandet, som äro av sådan art, att de kunna tillämpas redan med nuvarande skattesystem. Med tanke på frågans stora angelägenhetsgrad synes det icke orimligt att förutsätta, att finansdepartementet skulle äga möjligheter att redan till innevarande års riksdag framkomma med förslag i hithörande spörsmål. Att avvakta ytterligare utredning torde innebära, att de sparfrämjande åtgärderna icke skulle kunna tillämpas förrän 1953, vilket vore en alltför lång väntan.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära att till innevarande vårsession måtte utan avvaktan av förslag till nya skattelagar framläggas förslag till åtgärder för uppmuntran av det frivilliga sparandet.

Stockholm den 26 januari 1951.

Wald. Svensson.

O. Malmberg,
Skövde.

Bertil Ohlin.
Bertil von Friesen.

Sven Wedén.

Ragnhild Sandström.

Manne Ståhl.